

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

A nyomort nem lehet internálni

Dr. Wallenstein Zoltán: Az élő szó szárnyain. — A kitérők zsidó szekundánsai. — Pinter Miksa: Első találkozásom Kossuth Ferencsel. — A premontrei kanonokrendről. — Szittyá vitézek Jézus körül. — Prof. Kunos Ignác: Napkeleti legenda. — Korein Dezső: A 3500 éves „szombat”. — Olvasom... nemolvasom... — Szines riportok, — Hirek.

SEL PESZACH CUKOR

**az orthodox hechserre reflektáló híthű hazai zsidóság részére
ez évben is**

Központi Irodánk irányítása mellett készült.

Ezt a felragasztott 1937. évi dátummal jelzett vignetták tanúsítják.

A cukor gyártása ez évben is a

Selypi Cukorgyár R.-T.-

nál BUDAPEST, V., ZRINYI-UTCA 14. szám alatt

történt Silberstein Dávid váci főrabbi vallási főfelügyelete alatt.

Központi Bizottságunk Rabbicollégiumának vallási döntése szerint: az orthodox hívők csak olyan kereskedőknél szerezhetik be SEL PESZACH CUKOR szükségletüket, akik üzletükben kizárólag ezen központi felügyelet alatt készült cukrot árusítanak, nehogy az esetleges elcserélésből vagy összekeveredésből vallási tilalomszegések keletkezessenek.

Budapest, 1937. évi március havában.

A magyarországi autonom orthodox izr. hitfelekezet

KÖZPONTI IRODÁJA

(Budapest, VI. Eötvös-u. 19)

STERN SAMU SZABADSÁGON. Stern Samu udvari tanácsos, az Országos Iroda és a Pesti Izraelita Hitközség elnöke rövid szabadságra külföldre utazott.

DR. SCHEIBER LAJOS 70. SZÜLETÉS-NAPJA. A Pesti Izraelita Hitközség VIII. templomkörzetének vezetősége, az összes imaegyesületek és nőegyletek, valamint az ifjusági csoport küldöttei felkeresték dr. Scheiber Lajos körzeti rabbit, hogy őt február 9-én 70. éves születésnapja alkalmából üdvözljék. Az egész Józsefváros zsidósága nevében dr. Gelenesér Miksa főorvos köszöntötte fel az ősz papot s gyönyörű ezüst szédertálat nyújtott át neki. A rabbi könnyező meghatódottsággal válaszolt. Szombat délelőtt ünnepélyes külsőségek között járult a jubiléus körzeti rabbi a Nagyfuvaros-utcai templomban a Tórához, ahol dr. Salgó László körzeti segédrabbi üdvözölte.

PURIMDÉLUTÁN A GOLDMARK-TEREMBEN. 500 boldog gyermek zsidobongását visszahozta a Goldmark-terem csü-törtökön délután, — a pesti hitközség látta vendégül a gyermekeket purim délután. Pazar uzsonna volt a *Meinl*-cég és több pékmester és cukrász jóvoltából, sőt sokan még haza is vittek az édességekből. Uzson-

na után *dr. Bernát Miklós* tanár méltatta a Purim jelentőségét, azután pedig *dr. Csergő Hugó* felesége, a pesti gyerekek rajongásig szeretett „*Mickó néni*” mesélt. Az apróságok kipirult arccal hallgatták a kis orosz-lánszliditőről szóló bűbajos purimi mesét.

MAYER JÓZSEF sipuceai kereskedő hirtelen halála nagy részvétet kelteit. Az influenza végzett vele 52 éves korban. Székesfehérvárt gimnáziumi tanár volt fiatal korában és az ottani sajtóéletben élénk részt vett. A kedves, művelt embert sokan szerették és nagy részvéttel gyászolják.

ELSIMULT AZ ELNÖKVÁLSÁG AZ ORADEAI ORTH. IZRAELITA HITKÖZSÉGBEN. Ismeretes, hogy az oradeai izraelita hitközség elnöke, Ullmann István néhány héttel ezelőtt állásáról lemondott. A folyó hó 21-én tartott közgyűlésen megnyilvánult azon óhaj, hogy az ország eme legnagyobb hitközségének vezetését ismét Ullmann István avatott kezeibe kell letenni, aki a hitközséget az elmúlt négy év alatt teljesen szanálta. A megejtett titkos szavazáson az összes leadott szavazatok kivétel nélkül Ullmann Istvánt kívánták a hitközség élére állítani. Az így megnyilvánult egyhangú bizalomnak engedve, Ullmann István szép beszéd kíséretében foglalta el ismét elnöki pozícióját.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

A nyomort látni kell!

Reflexiók Eppler Sándor felolvasásához

Ez a helyes! Ha az arra hivatottak tartanak előadást oly témakörből, amelyben teljesen otthon vannak és amelynek avatott ismerői. Ki ismerné jobban és alaposabban a budapesti és pestkörnyéki hitközségek strukturáját, mint Eppler Sándor? Ezért volt előadása olyan érdekes és tanulságos.

A statisztikai adatok csoportosítása és az abból levont konzekvenciák logikus összefüggése mindenkit meggyőző. És ahol nem tudok vele egyetérteni, ott is el kell ismernem, hogy a logikai okfejtés teljesen helytálló, azonban szerény nézetem szerint csak teóriában és papíron, — a gyakorlatban nem. Nevezetesen nem vagyok híve a szegényügy centralizálásának. Papíron ez jól fest, a statisztika a centralizáció mellett bizonyít, de vannak esetek, mikor a kétszerkettő nem négy és nézetem szerint a szegényügy ilyen rendezése nem felel meg teljesen a szociális és humanisztikus követelményeknek. Nemrég Budapest székesfőváros próbálkozott ilyenfajta rendezéssel, de már az egész vonalon látszik, hogy ez nem gyökeres és nem jó megoldás. A riporterek járadtságot nem kímélve tömegesen interjúvolták meg a „rendezett” koldusokat az akció hatásáról. A válasz kivétel nélkül — lesújtó volt!

Mi, akik az alkotmányos magyar szellemben nevelkedtünk, ösztönösen irtóznak mindenfajta centralizációtól. Hiszen a függetlenségre és a demokráciára irányuló törekvések mindenkor a lehető legtágabb hatáskörű autonómiákban találták meg védő bástyái-

kat. A Habsburgok évszázadokon át akartak bennünket centralizálni és ámbár ez gazdasági fellendüléssel járt volna, a magyarság ennek ellenállt. Ellenállt a Kolonics-féle, a II. József, Metternich és később Bach intézményes centralizálásra való törekvéseinek. Mi, magyar zsidók, az ujszerű fajteóriák ellenére is teljesen magyarok vagyunk. Évszázadok óta itt élünk a magyar földön, a magyar humusból sarjadt búza kenyereit esszük, a magyar rónákon legelő jószág táplálja testünket és így testben-lélekben magyarok vagyunk. És mi zsidó magyarok nem szeretjük a centralizációt!

A szegényügynek bármilyen hivatalos rendezése ellenkezik a Tóra tanításaival és a zsidóság szellemével is. „Nuszon titén, lau” — adni, adni kell neki! — személyesen. És mindenkinek kell adni, így tanítják a mi bölcseseink, még azoknak is, akik könnyörületességből élnek. De látni is kell a nyomort, hogy a tehetősebbek lelkiismerete felébredjen, hogy kiváltódják belőlük a könnyörületesség és adjanak pillanatnyi meghatódottságuk felbuzdulásában. A zsidóság szellemével ellenkezik, hogy a jótékonyági kötelezettséget egy összegben váltsák meg. Nem szabad a szegényeket elzárni, eltiltani az ajtónk elől, hogy érezzék és tudják meg a jobb módúak, hogy az élet nem fenékiig tejfel. A nem centralizált szegények közt biztosan sok olyan van, aki több helyen is felveszi a segélyt — lelkük rajta!

Megvagyon írva, hogy az Uristen a sze-

génységet azért teremtette, hogy módot adjon egy rétegnek a könyörületesség és a jótékonyág micvóját gyakorolni. De ezt a micvót nem lehet egy hivatalra átutalni, ezt lelkileg és testileg mindenki saját személyében kell, hogy gyakorolja.

Megvallom utólag, hogy ért a szegényügynek nem vagyok hivatásos szakértője, de úgy érzem, hogy ez az álláspont jobban megfelel a Tóra követelményeinek és a zsidóság szellemének!

DrKKE.

Dr. Kenéz-Kuhländer Ede:

A Premontrei Kanonokrend - a nevelés magasiskolája

Már a múlt század nyolcvanas éveiben elnevezte Nagyváradot *Bodor* Károly orvos, a Szigligeti-Társaság főtitkára „Peceparti Páris”-nak. Nem volt ebben kérkedés és túlzás, amit bizonyít, hogy most két regény is jelenik meg Váradról. Az egyiket *Nagy* Endre írja az *Ujság*-ban, a másikat *Nagy* Andor, az ismert ujságíró a *Magyar Hirlap*-ban. De nem olvassuk sehol, hogy Várad szellemissége mikor kezdődött, kik rakták le a kultura alapköveit, melyekből kiépült a város kiemelkedő egyénisége és szellemisségének magas Malligand-foka.

Az ott szereplő írók és hirlapírók nagy számarányban „idegenek.” Idegenből került oda *Iványi* Ödön, *Sas* Ede, *Fehér* Dezső, *Halász* Lajos, *Marton* Manó, *Nagy* Endre, *Ady* Endre, *Biró* Lajos, *Dutka* Ákos. *Emőd* Tamás sem autochton váradi, csak Biharban született.

A zsidó tudományosság terén szintén volt Váradnak egyéni jellege, ennek semmi magyarozatát nem tudom adni, mert az ott működött kiváló rabbinusok egytől-egyig idegenből származtak, nem születtek Váradon. Az orthodoxok közül dr. *Wahrman*, *Landesberg* és *Fuchs* Mór, a neológ oldalon *Kohut* Sándor és *Kecskeméti* Lipót.

Régóta kutatom Várad kulturális fejlődésének történetét, de csak megközelítőleg tudom megmagyarázni. Aki ott szeptet játszott, az 80 százalék erejéig indigéna, idegenből származott, de az ottani levegő áthasonította őket és váradiakká váltak. A váradi különös szellem átalakította őket, akik aztán egy-egy újabb szinfolttal gazdagították az ottani kulturális életet.

A város poéta polgármestere: *Sál* Ferenc is idegenből származott. Nagyvárad legnagyobb fia, a magyar közélet meteorja: *Szilágyi* Dezső, gyermekkorában elkerült, sohasem tartózkodott azután Váradon. Az ottani neves püspökök közül egyik sem született Váradon. Nevezetesen: *Lipovniczky* István, báró *Bémer* Pál, *Ipolyi* Arnold és *Schlauch* Lőrinc. Ugy szintén *Fraknói* Vilmos, *Bunyitai* Vince és *Karácsonyi* kanonokok, mind csupa idegenek.

Kérdem tehát, hol találjuk meg a váradi kulturfolyamat eredetét és magyarozatát? Pontos választ én nem tudok erre adni, de igyekszem reflektorral rávilágítani a problémára.

Az orvosok akkoriban mind, a világhíres bécsi egyetemen tanultak és magukkal hozták az orvosi

פסח

של

Husvéti árut

az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur

gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejü biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut

tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113. postafiók 5.

Telefon: *2-688-45.

tudományon kívül a nagyon fejlett bécsi kulturát és műveltséget. A jogász-fiatalság közül szintén nagyon sokan Bécsben végeztek, szemesztereket hallgattak Heidelbergben és Oxfordban, magukkal hozták és terjesztették otthon a nyugati kulturát.

Azt hiszem, nem tévedek, ha azt

állítom, hogy Nagyvárad kulturális szempontból legtöbbet a premontrei kanonokrendnek köszönhet. Az ottani gimnáziumi tanárok között mindig voltak egyéniségek és ezek neveltek a váradi fiukból egyéniségeket. Szerintem ez a váradi kulturfolyamat eredete és magyarázata.

—*—*—

FISCHER FÜLCÖP

a sírospataki orthodox hitközség főrabbija:

Egy kis epilógus

Mélyen tisztelt Szerkesztő úr!

Legelső sorban is, köszönöm Önnek, hogy levelemnek olyan lojálisan helyt adott és hogy annak olyan találó címet adott: „Felelni kell!”

Hogy minő találó ez az Ön által adott cím, ezt éppen a legújabb munkám: „Zsidók vagyunk, sőt” kiadását megelőző körülmények, melyek talán, nem minden olvasó előtt ismeretesek, igazolják, s melyek egyúttal megmutatják, hogy én voltaképpen nem a kis, „szürke veréb” lettem, mint Ön helyesen nevezte el a legújabb „mesümed-irodalmárt, hanem egészen mások ellen vontattam fel a „nagy ágyut”.

Ugyanis én 4 évvel ezelőtt, közvetlenül Bangha páternek a zsidók, helyesebben: a még-zsidók (Noch-Juden) számára tartott és az összes u. n. „zsidó” liberális napilapokban nagyterjedelmű kivonatokban közölt előadásai után „Vért

és pajzs” címmel, kb. 64 oldalas füzetben válaszoltam reájuk. Eme válasziratot lojálisan eljuttattam magához Bangha páterhez is. De hiába vártam választ évekig; ha csak az nem tekinthető válasznak, hogy Bangha páter az 1954-ik év tavaszutóján újra tartott propaganda-előadásait avval a nyilatkozattal kezdte meg, hogy multévi előadásaira válaszként zsidó részről egy füzet jelent meg (az én „Vért és pajzs”-om), mely egyetlen (?) bizonyítékul Jézus, igazi messiássága ellen csak (?) azt tudja felhozni, hogy az emberiség még mindig nem boldog, holott, ha Jézus lett volna az igazi messiás, akkor boldognak kellene már lennie.

Ez volt akkoriban Bangha páternek egész válasza... Míg végre a mult tavasz végén a fecskékkel megérkezett a „szürke veréb” által közvetített válasz a „Vita a rabbinusokkal” nekem címzett első

fejezetében. Erre tehát igenis: Felelni kell!”

Most pedig ne haragudjék Szerkesztő Uram, ha a múlt számban megjelent levelemet még 1—2, lehetőleg szűkre fogott megjegyzéssel bátorodom kiegészíteni, mert azoknak legalább „rósé perákim”-ban való közlése nélkül ama levél hézagos marad.

Ugyanis levelemben egy helyütt azt mondom: Makó, — de mondjuk aktuálisabban: Munkács távol esik — Jeruzsálemtől. De az aktualitás megokolása elmaradt. Nos, most is csak a talmudi kitétel szerint „megále tefach, umechaszé tefochájim!”, röviden akarom ezt az aktualitást érinteni. Néhány héttel ezelőtt a pesti orth. izr. hitközségben megalakították a „Jisuv Erec Jiszróél” című egyesületet. De csodák csodája. Ugyanazok az urak pont egy évvel ezelőtt a frankfurti dr. Ehrmann jelenlétében megalakították már a pesti Aguda-fiók-egyesületet? Kusja: Miért kellett ez a „sinuj hasém”? Aterec: Munkács messzire esik Jeruzsálemtől!... A benfentesek megértenek, a többinek kár megérteni...

S még egy pontra kell az Ön b. engedelmével i. t. Szerkesztő Uram! visszatérni. Ön ugyanis nemcsak a hazai „hivatalos orthodoxyáról”, hanem a „hazai orthodox rabbikarról” is ismételten megjegyezte, hogy „csak azt a rabbit becsüli, aki hébernyelvű és régi értelemben vett theologiai működést fejt ki”, azaz chárifusz- vagy mágáchusz-széfert ad ki. Ezen megjegyzés első felére mult levelemben válaszoltam; hogy a második felére most még pedig röviden, 1—2 történelmi ténnyel válaszolhassak, ahhoz b. engedelmét kérném.

Ön igen tisztelt Szerkesztő Uram, nagyon jól tudja, hogy miként vélekedett egy R. Móse Hirsch Fuchs, egy R. Sálom Kutna és sokan mások erről. Csak egy példát akarok felhozni a sokból. Midőn kb. 25 évvel ezelőtt a felsőmagyarországi, akkoriban virágzó Máchziké Hádász egyesület nagygyűlést tartott S. A. Ujhelyen, melyen az orth. központi irodát, óbudai Freudiger Ábrahám képviselte, az elnöklő Fischer Báruch (csak névrokonom volt), néhai eperjesi főrabbi z. c. l. megnyitó beszédében legnagyobb meglepetésemre egyszerre csak megemlít engem. „Und auch der Sárospataker Row s'jichjech ist da, der eben jetzt ein Buch herausgegeben hat, worin er unwiderlegbar beweist, dass die Vereinigung mit den Neologen unmöglich ist.” (Akkor volt az unifikációs törekvések aranykorszaka. Egyesülhetnek-e az orthodoxok a neológokkal című 140 ol-

dalas könyvem jelent meg akkor.)

Kb. 40—50 legtöbbször régivágású, sőt nagyrészen chaszidikus rabbi volt jelen a gyűlésen, s talán én voltam akkor az én 53—54 évemmel a legfiatalabb köztük. Szinte restelkedtem az elnöklő eperjesi főrabbi, z. c. l. invocációja miatt, de azért mégis jólesett kiéreznem a régivágású, ősz szakállú rabbik méltóságosan helyeslő fejbológatásából, hogy ők is tudják, hogy bár magyar tollal, de mégis az ő elveikért is harcolok.

S csak néhány évvel ezelőtt történt, „Szombatokra” című homilétikai könyvem megjelenése után, hogy egy még fiatal, de teljesen chaszidikus irányzatú rabbi, de aki ismerte ezen könyvemet, látogatóban volt hajdani mesterénél egyik legnagyobb orthodox hitközség már ősz rabbijánál, ki szintén azon időtájt adott ki egy nagyobb homilétikai művet, természetesen héberül. Beszéd közben szóba kerül az én irodalmi működésem is. Ama öregebb rabbinus le-sújtó véleményt adott arról, hogy én magyar és német könyveket írok. Ekkor a hajdani tanítvány, ki pedig „strejmlit” hord, míg mestere nem teszi meg ezt, nem tudta türtőztetni magát és így fakadt ki hajdani mestere előtt: „Der Rebbe soll' mir élef pomim majchél sein. Ich mein' der Sárospataker Row' wird wegen sein Chibür „Ajlász schábbosz”, wenn es auch ungerisch ist mehr Ajlom hábó kriegen, wie andere wegen im loschoin hakaidisch geschriebene chibürim. Den ich hab' das Chibür gesehen, es ist lauter Múszor und Hiszláháwüsz. Und ich hab' Schabbosz Nachmittag beim Pereklernen für mein Ajlom gesogt, dass sie das neue Chibür e'wade kaufen sollen, damit ihre Weiber und Kinder daraus am Schabbosz lernen! Denn das Chibür vom Rebben verstehen sie doch nicht!”

Hogy ez így történt, tanukkal igazolhatom!

Tehát, tisztelt Szerkesztő Uram! Ne fessük a hazai orth. rabbikart kelletlenül feketébbre...

Végül még megjegyzem, nagyapám R. Aleiba Fischer z. c. l. nem „zelki”, hanem „téthi” (Győr vm.) rabbi és nagy talmudkapacitás volt, kinek nevével kora legkiválóbb rabbijainak döntvénytáiraiban találkozunk és ki éveken át az ujonnan alakult győri orth. hitközség rabbiteendőit is ellátta.

Maradok Szimchász Ádor kívánsággal

tisztelő hive
FISCHER FÜLÖP
sárospataki főrabbi.

Zsidók mint kitérészi tanuk

A multkor a felekezeti tudományban és irodalomban kiváló szerepet vivő főrabbi előtt megjelent egy színész és bejelentette kitérés szándékát. A közismert kitűnő főrabbi fájdalmas gúnnyal kérdezte: „Jellemszínész?” A kérdezett nem értette meg a gúny gyilkoló poenjét és egész nyugodtan azt felelte: „Nem kérem, operett-kómikus”. És a dologban van valami komikum. Nem az, hogy nem érezte, hogy lépésének van valami köze a jellemhez, hanem az, hogy még a mai időben is azt hiszi egy színész, hogy a kitérés által esetleg az operettből bejuthat az operába egyszerre.

A jelentkezésnek volt azonban egy komolyabb és megdöbbentőbb része. A kitérés akarónak egyik tanuja egy zsidó színész volt, aki reflektál a zsidó felekezeti életben való népszerűsége is. Itt már meg kell állni. Az ember arra az álláspontra helyezkedhetik, hogy meg kell érteni, ha valaki a mai időben existenciáját meg akarta alapozni és ezért áttér az uralkodó vallásra. Hisz tudjuk, hogy sokan a falat kenyérért vallászcserével állandó erkölctelenségben élnek le napjaikat felekezeti és nemi különbség nélkül. De ez a körülmény egyáltalában nem menti azt a zsidót, aki assistálni megy a kitéréshez. Azt is megtudjuk érteni, hogy az óvatos zsidónak véleménye szerint: a vallás magánügy. Ezt alkalmazhatja a zsidó befelé, amikor arról van szó például, hogy megtartsa-e az ünnepeket, a rituálékat, hogy imádkozik-e? De amikor kitérésről van szó, akkor erre az álláspontra egy gondolkodó ember nem helyezkedhetik. Mert ez az aktus épen azt jelenti, hogy a mai államban vagy

a mai társadalomban a vallás nem magánügy, hisz vallászcserével ellenértéke fejében valami kedvezményt nyújt, vagy ilyen kedvezmény reményét kelti. Ilyen aktusnál azt kell tekintetbe venni, hogy amikor az állam és társadalom ezt teszi, igazságtalanságot követ el, különösen a zsidósággal szemben, így tehát egy zsidó ember a közösséggel szemben elkövetett igazságtalanságot elő nem segíthet jelenlétével, még ha a vallás magánügy is.

Az esetnek van emberi szempontja is. Már maga a kitérésre való jelentkezés fájdalmas a rabbinak, de különösen felbosszantja és mélyen megrendíti, ha az elpártolás eme lépésénél egy ki nem tért zsidó assistenciát vállal. Tisztességbe vágó dolog tehát, egy ártatlan embernek fájdalmat okozni egy könnyed baráti gesztus kedvéért, amelyre felkér bennünket egy barátunk, aki akárhogy is veszszük a dolgot, a zsidó közösségnek egyetemével szemben árulást követ el.

Sokszor volt arról szó már, hogy a kitérés neveit közölni kell. A pesti izraelita hitközség mindig arra az álláspontra helyezkedett, hogy ezt a dolgot, nehogy utánzásra csábíthasson, hivatalos titokként kell kezelni. A dologról lehetne vitatkozni, hisz kiderül, hogy a diszkreció dacára a kitérés példája követésre csábít. Egy azonban bizonyos: közölni kellene a nyilvánossággal azoknak a zsidóknak a nevét, akik mint tanuk jelentkeznek. Nagyon tanulságos volna és talán hasznos is a zsidó nyilvánosság felé, ha egy sorban látnók a kiváló színművészt, az aktív bankfőtisztviselőt a sarki hor-

Stühmer-féle של פסח csokoládé

budapesti orth. rabbintus felügyelete alatt. Kapható mindenütt. Visszonteladók az eredeti hechser másolatát kapják. **Gyár: Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 8. szám**

dárral, aki két pengőért jelenik meg tanulnak.

Van egy régi zsidó kiszólás: „Ärger, wie geschmadt“ (rosszabb mint a kitért). Mi lehet rosszabb, kérdezheti az, aki a gettóbeli zsidó lelkeséget ismeri? Régeb-

Szittyá vitézek Jézus körül

A Függetlenség vasárnapi számában hosszú cikket szentel egy Zajti Ferenc nevű ur könyvének, amely azt akarja bizonyítani, hogy Jézus nem volt zsidó. Nem olvastuk a könyvet, de ha az ismertetés írója megértette a könyvet, akkor a 400 oldalnál vastagabb könyv csak a magyar kuriózumok számát szaporította eggyel. Több, mint fél-század óta az antiszemitaizmus és a faji gyűlölet íróinak igen kellemetlen az, hogy a mai európai társadalom lelkeségének egyik főmozgatója: a keresztény vallás zsidó talajból fakadt. Ez ellen kellene valamit tenni — így érzik — hisz türhetetlen, hogy az, ami annyi millió nem-zsidó származású embernek megnyugtatót ad, az élet szomorúságai és céltalanságai közepette: zsidó lelkeknek a produktuma legyen. A mai hitlerizmus publicisztikai utörői Gobineau, Chamberlain nagy műveikben azt a módszert választották tehát, amit legjobban illusztrál a következő purimi vice: „Ha Bölcs Salamon, az embereknek legbölcsebbike lerészegedhetett Purimkor, akkor azt egy szegény zsidó is megteheti.“ Dehát honnan tudjuk, hogy Bölcs Salamon leitta magát Purimkor? Ez természetes. Egy ilyen bölcs ember csak nem fog vizet inni Purimkor? Ennek mintájára a fajgyűlölet okoskodása a következő: Ha Jézus az általános szeretetet hirdette s a világ megváltója lett, ugy csak árja lehetett. Miért? — Hisz világos, hogy egy zsidó agyban ilyen eszme nem teremhet

bi időkben a rosszlelkű, a közösséggel nem törődő, önző és kicsinyes embert neveztek így. A fentebbiek alapján egész nyugodtan azt lehetne mondani: „Tudjátok mi az: „ärger, wie geschmadt“ — a zsidó kikeresztelkedési tanu.

és egy zsidó nem áldozza fel magát az emberiségért.

Gobineau, Chamberlain nyomába lép most a magyar epigon, aki oly magabizakodott naivitással mondja, hogy Jézus fajilag nem volt zsidó, csak a zsidók törvénye alatt állott és az asszir királyok által betelepített szkittyák családjából származott, — mint hogyha 1937 évvel ezelőtt anyakönyvvezető lett volna Nazaretben. A Függetlenség kijelenti, hogy nem szabad ezt a könyvet összehasonlítani a múlt század magyarító fantaszták csodabogaraival, akik, mint például Horváth István, Ádámot és Évát is megmagyarosították. Horváth István a magyar dicsőséget akarta fokozni, amikor a magyar nyelvet az emberiség ősnyelvévé tette meg, viszont a Zajti-féle délibáb-föltevések legfeljebb elősegítik utját annak, hogy a germánok pöffeszkedése tért hódítson a magyar olvasók lelkében.

Ami Jézus fajiságát illeti, itt a keresztény ember számára csak két ut van. Vagy elhiszi, hogy Jézus Dávid fia volt, tehát természetesen zsidó, vagy azt vallja, hogy bizonyára a galileai népkeveredés folytán árjaszármazású, de akkor az evangélium által felállított családja hamis, már pedig ennek a kijelentésnek a kereszténység számára a hit alapját megrendítő hatása lehet. — A mai hitlerizmus következetesebb: neki az egész kereszténység nem kell, mert lényegében véve zsidó képződmény. A szittyá vitézek bevonásával nem igen lehet a keresztény vallást megerősíteni a hitlerizmussal szemben.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A most Budapesten nagy előadást tartott „cionista külügyminiszter”, dr. Nahum Goldmann fenomenális német szónok. Ime a zsidóság helyzetének furcsasága: a Németországból kiűzött szónok klasszikus németséggel szól a közönséghez, amely még ért, de már nem beszél németül és sem az előadó, sem a hallgatóság nem tudja magát megértetni a biblia nyelvén — héberül. Ez az állapot már több, mint 2500 éves. Hisz amikor az akkori világ ura, Cyrus perzsa király kiadta azt a deklarációt, mely megengedi a zsidóknak a régi hazájukba való visszatérést és régi országuk felépítését, a zsidók egy nagy része már csak arameusul értett. Cyrus nevét itt szándékosan említettük. Dr. Goldmann fejtegetéseinek egyik főgondolata az volt, hogy a cionista törekvéseknek egyik önzellen patrónusa és úgyszólván főreménysége: Roosevel, amerikai elnök közismert Cion-barátsága és a Palesztinára vonatkozó angol-amerikai egyezmény, aminek következtében Anglia semmit sem tehet ebben az ügyben Roosevel nélkül, akinek barátságára rá van utalva. *Roosevel a Balfour-deklaráció Cyrusa.*

Olvason

Gróf Haller református lelkész az Új Magyarországon kijelenti, hogy nem nyilatkozott az Egyenlőségnek. Hígyje el, hogy a magyar zsidóság zöme nem olvasta s nem emlékszik rá, hogy mit mondott. Főleges tehát letagadni.

Nem olvasom

A kezdő író zsidó körökben járt és kérte támogatásukat, mint felekezetének hű fia, aki eljegyezte magát a Muzsával. De azután eljegyezte magát egy filmtevékenységet kifejtő hölgygel, filmiró lett, kitért, de zsidó érzése még megmaradt, mert amikor legutóbb *Jahrzeit*-ja volt, beült egy moziba és végignézte, hogy pergetik le az „Évforduló” c. darabot.

Olvason

I. A. Bata, a cseh cipőkirály, világgörútján Palesztinát is meglátogatta és ottani benyomásairól többek között így ír:

„... A hazájukból elűzött esztendő intelligencia és zsidó tőke építi itt új hazáját. A zsidó fiatalság szabadon dolgozik és érvényesül, hogy megmutassák a világnak, hogy a zsidóság nem felforgató és nem elősdi elem. Sokat tanultak és tapasztaltak már ezek az új zsidó országépítők, így többek közt rájöttek arra, hogy itt a szabadság honában a kollektív munka nem fejlődhetik, mert az egyéniség érvényesülését gátolja.

Kedvezményes Szentföldi társasutazás

1937. ápr. 13-tól május 4-ig
Az **ADRIATICA** olasz hajóstársaság
GERUSALEMME szalon
gőzösnél
Dr. Patai József vezetése alatt.

Jelentkezés **február 20-ig** a
Múlt és Jövő kiadóhivatalánál:
Budapest, V. Vadász-
utca 11. — Telefon 11-99-55

△ an szerencsénk ajánlani szatmár-
megyei főzdenkben prima kék
szilvából főzött, a fehérgyarmati
és a budapesti orth. rabbinátus
bizonylatával ellátott, kitűnő mi-
nőségű
hüsvéi szilvapárlatunkat
melyet szabályszerűen lepe-
cséltl edényekben szállítunk.
Egyben közöljük igen tisztelt
vevőinkkel, hogy

Szesz és élesztőgyárunk

a budapesti orth. rabbiság állandó
felügyelete alatt áll, és ellenőrzése
mellélt köljük meg évente az ünnepi
eladási szerződéseket.

Gschwindt-le Gyar Rt.

Budapest, IX., Ipar-utca 15-21

Telefon : 13—50—03

a Talmudnak egyik bölcsé kijelenti:
„Saba királynoje nem is létezett”, mert
az illeto bibliai elbeszélésben nem király-
nöröl van szó, hanem királyi küldöttség-
ról. Ezzel kapcsolatban legyen szabad
megállapítani, hogy a „Szombat” már
hónapokkal ezelött hivatkozott ilyen ér-
telemben erre a talmudi kijelentésre, ak-
kor, amikor Budapestben mindenütt négus-
viceket csináltak.

Olvassom

A Jewish Agency legutóbbi kimutatása sze-
rint 1936. évben 7896 zsidó vándorolt ki Né-
metországból Palesztinába. Közülük 5088 né-
met állampolgár, 1385 lengyel állampolgár és
178 egyéb állampolgárságú zsidó. A maradt-
vány azokból a zsidókból került ki, akik Pa-
lesztinába való végleges kivándorlásuk előtt
hosszabb-rövidebb ideig Németországban tar-
tozkodtak. A kimutatás szerint Németország-
ból 1933-tól 1936-ig összesen 38.500 zsidó
vándorolt ki.

Olvassom

A bécsi zsidó frontarcosok szervezetében
dr. Strasser Pál egészségügyi tudncos indit-
ványára megalakult az antialkoholista frak-
ció. Különös érdekessége a dolognak az,
hogy Strasser dr. indítványát bibliai részek ide-
zével indokolta meg...

Olvassom

A kairói Azhar mecsetben többszáz
mohamedán hittérítőt képeznek ki. Nem
a zsidókat akarják megtéríteni, hanem a
pogány afrikaiakat. Ez hasznosabb és ér-
tékesebb munka, mint az európai keresz-
tény misszió, amely erönök erejével az
értékesebb pogány rétegek helyett az ér-
téktelen zsidókat akarja beszervezni az
egyházba.

Olvassom

Az 1936 november 15-én lezart palesztinai
népszámlálás érdekes számokban mutatja be
azt a nagyszabású kulturmunkát, amely ott
folyik. A statisztika adatai szerint 1936-ban
Palesztina nyitvancos héber iskoláinak 45.225
tanulója volt. Előző évben csupán 39.701. A
nővekedés tehát 5.524 tanuló, amely 14 szá-
zaleknak felel meg. 160 új osztályt nyitottak
és közel 200 új tanerőt szerződtettek. Ezekben
a számokban nincsenek benne a zsidó magán-
iskolák, melyeknek ezenkívül tízezerrel több
tanulójuk van.

Nem olvassom

A bécsi Rabbiképző világhírű rektorá
dr. Krausz Samuel a múlt héten az Iz-
raelita Magyar Irodalmi Társaságban sza-
badelődást tartott Saba királynojeve vo-
natkozó legendákról. Bár 30 éve nemtűni
ad elő Bécsben. magyar előadása igen
élvezetes volt, amint ezt egy hozzáértő
elmondotta nekem, aki egyébiránt fel-
említette ezt is, hogy a nagy tudós völe-
menye szerint a zsidóság nem volt elva-
gadtatva (már a talmudi korban sem) hogy
az abszszinek összefüggésbe hozták di-
nasztáijukat Bölcs Salamonnal és azért

Nem olvasom

Különleges, kedves ajándékot kapott a Szombat. Könyvalakú tortát hoztak számunkra, melynek teteje — valóságos cukrászműremek — csalódásig hű mása volt a Szombat fedőlapjának, ékes cukorbetűkkel felírva: „Olvasom, Nem olvasom.” Külön felirat is volt: „Purimi kiadás.” Szívesen köszönjük meg ezt a „külön kiadást” kedves konkurrens „lapkiadónknak” dr. Grossmann Frigyes ügyvédnek...

Olvasom

A Besszarábiában dúló súlyos tifuszbajrány alkalmával, a román kormány 120 orvost küldött le a járványsújtotta vidékre. A 120 orvos közül 36 zsidó volt. Ez ellen a 36 zsidó ellen a román cuzista párt súlyos kirohanásokat intézett és szemrehányásokkal illette Costinescu népegészségügyi minisztert. A miniszter válaszolt a támadásokra és kijelentette, hogy ő szívesen alkalmazott volna a 36 zsidó orvos helyett román orvosokat is, ha azok jelentkeztek volna kellő számban. Mivel azonban román orvosok nem mutattak tulzott lelkesedést a nem nagy fizetéssel járó és amellet életveszélyes járványorvosi állás betöltésére, kénytelen volt a legtöbb esetben *puszta humanitásból* jelentkező zsidó orvosokat alkalmazni...

Olvasom

A pozsonyi Turnergassei templom legutóbbi szombati ifjúsági istentiszteletén dr. Funk főrabbi imát mondott a pápa felgyógyulásáért, melyet az ifjúság állva hallgatott végig...

Nem olvasom

Zsidó rendezvényeken elő szokott fordulni, hogy előkelőségek a harmadik garnitúrából megjelennek későn és azután mindenkit eltoltva tüntetőg felsétálnak az első sorokba, megzavarva a közönséget és

Legszebb ajándék egy **Meinl** csomag

az előadókat. Mennyivel szerényebb és izlésesebb volt a régi talmudi bölcs, aki azt vallotta magáról, hogy sohasem lépkedett az előadóteremben összegyűlt közönség „feje fölött”.

Olvasom

A krakkói iskolaszék elnöke, Galeczky, érdekes cikket adott közre a krakkói iskolaszék hivatalos lapjában, az iskolás fiatalság erkölcstelenségéről. A megdöböntő erkölcsi züllés képe, amely Galeczky cikkéből kivilágosodik, valóban szenzáció erejével kell, hogy hasson. De még ennél is érdekesebb az iskolaszéki elnök magyarázata, mely szerint az iskolaköteles gyermekek mélységes erkölcsi züllöttsége onnan származik, hogy a szülők odahaza a fajgyűlölet és az ezzel kapcsolatos brutalitásról beszélnek és ez az oka annak, hogy a gyermekek teljesen elveszítik lábuk alól az erkölcsi talajt. Teljesen téves gondolat, — fejezi be cikkét Galeczky — hogy a gyermekek hitét az erősíti meg, ha arra buzdítják őket, hogy más vallásukat üldözni kell...

A VAC JELMEZES PURIMI MULAT-SÁGA. A VAC mindig sikeres purimi jelmezes táncestélyét az idén március 6-án szombaton este fogja megtartani a Wesselényi u. 7. sz. alatti Goldmark-teremben, mely iránt már is nagy az érdeklődés. Meghívóigénylések a VAC titkárságához, Wesselényi-u. 44. Tel.: 1-440-85 intézendők.

10 ÉVES A SZOMBAT

JUBILEUMI IRÁSOK

העשירי יהיה קדש

Prof. Kunos Ignác dr.:

Napkeleti legenda

Lombos erdő egyik fáján, fa legcsúcsán éldegélt egy bogár-család. Fészket rakott rajta, boldog volt, hogy nyugodalmát senki fia nem zavarta. Állatvilág égi ura, Szulejmán próféta meg akarta egy nap kísérteni, hogyha bajba jut a bogár, nem fogja-e igaz hitét, egy istenét s bizodalmát elveszteni?

Zivataros déli szellőt, Lódoszt fujtat másnap a családra s bogárékat, fészkestül és mindenestül elsodorja, zúgó vizek habos hullámjára odacsapja. Onnan pedig a' bösz Lódosz megint megragadja őket és egy sivó sivatagra röpíti el őket. Napok múltán fel eszmél a bogárcsalád legidősebb tagja és a füttyörésző szélhez így szól szava:

Mért ragadtál el, sodortál el
Nyugodalmas kis fészkiünkéből,
Vajjon miért zavartál ki
Békességes életünkéből?

Igy felel a tovaszálló Lódosz-szellő:

— Nem tudod-e, oh oktalan állatocska, hogy Allahnak földből, vízből, levegőből való szép világa, embereknek s állatoknak lett örök tanyája? Nem látod-e, gyámoltalan állatocska, hogy e világ prófétája, Allah hív szolgája, az ő hív embereit, állatkáit nem egyszer, hogy megkísérti s állhatatlan, nyughatatlan türelmüket próba alá készíti? És ha téged, fészkestül és családostul zúgó tenger vad tajtékos hullámára rá is sodorított, másnapra már a biztos haláltól meg nem szabadított?

Földre borult a bogárka és biszmillák (besém előhé) szavaival az irgalmas Allah-Istent és Szulejmánt hálás szókkal, áhítatos imádsággal megimádta. Bocsánatuk esdekelte és megenyhült szíve lelke. Odafordul a szellőhöz:

— Bizom benne, akár szent hitembe, hogy

Allah hatalma s a próféta nagy irgalma visszasegit engem erdőkbéli kis fészkiemhez, a megszokott s megáhitott tűzhelyemhez.

És a Lódosz nevű szellő várán-várja Észak felől előnyargalászó Tojtrak testvérkéjét, a szilajon csapongó északi szellőt. Nemsokára máris előtörtet, fujtat, testvérkéje rásegíti a bogarat, családostul és puha fészkestül, apró mindenestül, visszajutnak otthonukba, fa legcsúcsán levő hajlékukba. Lódosz vitte, Tojtrak hozta őket vissza és Allah hatalma az ártatlan bogárkákat megáldotta.

A „szombat”

Kedves Barátom!

Engedd meg, hogy most ne a nagykezdőbetűvel irt Szombat-ról, hanem az inunár több mint öt évezredes kisbetűvel irt szombatunkról, a mi szent napunkról írjak néhány sort.

Egyébként jó ómennek tartom, hogy b. lapodnak éppen a Szombat nevet adtad, azt a nevet, amely a zsidó vallás sarkalatos törvényét, a heti megszentelt napot képviseli. Földi boldogságunk, emberi művöltünk pregnáns kifejezője a szombat. Ez az Örök-kévaló által már a világ teremtésekor kodifikált heti szent nap nemesak a fizikai értelemben vett munkaszünet és pihenés hasóvász, hanem a lelki emelkedettség, a vajinófás napja is. Nem kell a tulvilági jutalomra spekulálni a szombattartó zsidó embernek, mert már itt a földön sem ismer nagyobb boldogságot a szombatnál.

A vallásos zsidó ember hetének és a tizparancsolatnak központja a sabbosz kodes, a szent szombat. A létért küzdő, a kenyérért loholó ember hetenként péntek este meg-

**A Budapesti Aut. Orth. Izr. Hit-
köztségfelügyelete alatt termelt**

husvétii orthodox kóser palacktej és tejtermékek

kaphatók és megrendelhetők összes fiókjainál és az orthodox izraelita fűszerkereskedőknél.

**Budapesti Központi Általános Tejcsarnok R.-T.
VII. Rottenbiller utca 31**

áll és letörli arcáról azt a verejtéket, amelyet már az első ember sorsának jelölt ki a Mindenható. „Arcod verejtékével keresd meg kenyeredet“. A hívő zsidó ember megáll és külön életet rendez be egy napra, a szombatra. Egy ideális, szent nyugalmas napot, amelyet teljesen kikapcsol a mindennapi küzdelemből, azt istentisztelettel és a szent irások tanulmányozásával eszményi hangulatban tölti el. Ez a mi szombatunk és földi boldogságunk. Sajnálom azokat a hittestvéreimet, akik ezt nem ismerik és nemhogy pénteken készülnének a szent szombati pihenőre, éppen ellenkezőleg, szombaton készülődnek a vasárnapi szórakozásokra. Már pedig, aki a péntek esti gyertyák fény sugarára mellett élvezi a bensőséges zsidó családi életet, aki érzi annak melegségét és tud örülni a minden héten beköszönő szent szombatnak, egészen más lelki diszpozícióban él, mint az, aki csak az anyagi világ iránt bír fogékonysággal.

Régi bölcseseink ismeretes mondása szerint a Messiás akkor jön, ha a zsidóság teljes egészében két szombatot fog ünnepegni. Nem a levegőben lógó kétnapos weekend lesz-e a megváltás ideje? Mert ha ez bekövetkezik az egész földön, akkor kénytelen lesz minden zsidó ember törvénnyel kötelezőleg az igazi régi isteni szombatot megtartani, amelyről azt mondják bölcseseink, hogy „nesómó jeszérója“, külön lelki-lete van a szombatnak. És akkor akaratlanul is már itt a földön élvezheti a tulvilági boldogsághoz hasonló szombati nap nyugalalmát. Ez lesz azután a Messiás eljövetele a „Jaum sekulau sabbosz“ az a nap, amely mindenki részére sabbosz lesz. Édes

pihenés a sok évezredes zaklatás és földi szenvedés után.

Adja a Mindenható, hogy ez mielőbb bekövetkezzon, amikor azután a mi Szombatunk is újból jubiláljon, mindannyiunk örömére!

Korein Dezső

Dr. WALLENSTEIN ZOLTÁN pécsi főrabbi:

Az élő szó szárnyain

A történelem váltakozó korszakai különböző értékekkel ajándékozzák meg a népeket. Ha az emberiség a múlt ezen értékeit megbecsüli, akkor azok erőforrást jelentenek számára jövője reménységeit illetően. A modern emberi társadalom a közösség elvén épül föl. Ahhoz, hogy egy adott közösséghez tartozásának az érzését fenn tudjuk tartani, szükségünk van az élő szó erejére és a betű hatalmára. Az eszmehirdető szó és a gondolatközlő irás életet nevelő eszköz és történelmet formáló építő erő. Cselekedet. Az emberi életet nagy általánosságban két részre oszthatjuk föl. Az egyik befelé működik, a másik önmagán kívül eső irányba mutat. Röviden úgy mondhatjuk, hogy ez az utóbbi a másokra való hatásban áll. A hatás eszköze a szó. „Élet és halál van a nyelv erejében“.

Goethe ismert mondása az építőművészetet megdermedt zenének nevezi. Megrendítő élmény lenne, ha egyszer megcsöndülnének a kővé fagyott dallamok. Am, ebben az orkeszterben is a legszebb szimfónia mégis az emberi hang lenne. A könyv mozdulatlan. A

betű halott. A zene az érzékhez szól. A kép pedig a szemet gyönyörködteti. Az emberi orgánus azonban a szívbe hatol, a lélekbe markol és az észbe fogódzkodik. Aki pedig előad, az egyidejűleg mások helyett és mások részére is gondolkodik és érez. A szónak szuggesztív ereje van. A próféták költők is voltak. Gondolataikat a szó erejével érzékellették. Így hatottak a népre. A mai költők kifejező eszközei a művészek. Előadó alkalmatosságuk a szószék, a pódium és a színpad. Hitre, hazaszeretetre, sorsközösséges egyetértésre buzdítja az embereket a beszéd kiható művészete. A zsidó létünk értelmére új fényesórákkal rámutató „Szombat“ jubileumi ünnepe, íme, ez az én gondolatom: —

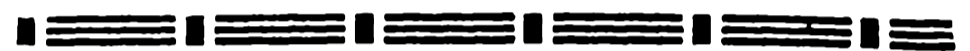
Állítsuk oda az előadóművészetet a vallási propaganda ható eszközévé s a belmisszióknak nevezett hiterősítés fejlesztést fakasztó szerzősámává!

Arról még csak vitatkozni sem lehet, hogy a művészeteken keresztül a leghatásosabb a gondolat, az eszme, a tanítás, a vigasztalás, a bátorítás átültetése az emberi lélekbe. Gondoljunk csak nemzsidó testvéreink Passió játékaira és — okuljunk! A szabadtéri előadásokra és — tanuljunk! Gondolkozzunk. Feladom a kérdést: hát mi nem találunk elég színpadi témát a bibliában? A zsidó történetben? Csak hozzá kell nyúlni. Hát nincsenek kiváló íróink, tehetségeink, kik ezt feldolgoznák? Csak rá kell őket bátorítani. Még a másvallásuakat is érdekelné e munka. Hiszen isteni. Hiszen művészi. Hiszen emberi. Nem egyoldalú művészetéről van szó, hanem pusztán arról, hogy a vallási eszmekör, ha művészeteken keresztül jut kifejezésre, — a legszebb belmisszió. A mai tisztátalan világban a kandidus gondolatnak tisztító hatása lenne. Tehát az elgondolásom a következő: Szervezzünk meg egy áramlatot. Mellékes, hogy mi lesz a neve. De vigyük a zsidóság és mindenki elé azt a témakört, amelynek gondolatai felfelé törnek, melynek sóhajtásai az eget verdesik és amely az emberi érzésvilágot az örökkévalóságba kapcsolja be.

És merjünk zsidók lenni. Nem bánt ez senkit. Sőt! Igen, sőt. Hát nem emberibb egy bibliai téma, mint egy sötét detektívdráma?

Nem lélekemelőbb egy zsolttáros ének, mint egy jazzband? A szavam ezért arra való, hogy dolgozzunk ki egy olyan programot, mely a zsidó kultúrát a leghatásosabb eszközzel terjeszti, — a művészettel. Olvasszon ez bennünket össze a múlttal és erőt kölcsönözzen lendítsen a jövő felé. Érezzük át általa, hogy mindenki testvér, akiben megszólal a múlt és kiteljesedik — a jövő. Egészen széles síkon haladjunk. Álljunk bele a zsidó történeti azonosság láncolatába! És a kihunyó sejtleneket, a szónak életformáló erejével és az előadóművészet csodás hatalmával gyűjtsük fel öntudatos világossággá!

Hitvallásul — erőnkre! Dicsőségünkül — diadalunkra!

Első találkozásom Kossuth Ferencsel

Harminc esztendővel ezelőtt, 1906-ban, mint politikai menekült érkeztem Budapestre, Pétervárról, ahol a Ruszkoje Szlovo munkatársa voltam. Ez a lap, amelynek egykor Jabotinszky volt a főszerkesztője és Miljukov, a kadettok vezére, volt a politikai irányítója, a polgári demokrácia programját tüzte ki célul. Budapestre érkezve folytattam ujságírói tevékenységemet s továbbra is tudósításokat küldtem a Ruszkoje Szlovonak. Egy alkalommal megjelentem a magyar parlamentben, hogy Kossuth Ferencsel, a nagy Kossuth Lajos fiával interjút csináljak. De ezenkívül is szerettem volna megismerkedni Kossuth Ferencsel, hiszen mi Oroszországban egész lelkünkkel és szívünkkel tiszteltük édes apját, akit mint romantikus forradalmárt tartottunk nyilván.

Magyarországon ebben az időben a koalíciós kormány vezette az ügyeket, s még alig ültek el az izgalmak a belső politikai harcok nyomán, úgy hogy nem a legmegfelelőbb atmoszférában érkeztem Budapestre. A parlamentben Szathmáry Mór, Visontai Soma és Bródy Ernő képviselők mutattak be Kossuth Ferencnek. Már maga az a tény, hogy három zsidóvallású képviselő ül a parlamentben csodálattal töltött el engem, de amikor megláttam Kossuth Ferencet s tapasztaltam, hogy milyen közvetlen kedvességgel viselkedik velünk zsidókkal, valósággal szóhoz sem tudtam jutni.

Nálunk Oroszországban egy-egy minisztert valósággal páncélos különítmény őrzött, az ochrana titkos rendőrei sűröttek-forogtak körülötte s szó sem lehetett arról, hogy valaki csak úgy ötletszerűen a közelébe férközzék. Amikor Kossuth Ferenc megtudta, hogy oroszországi menekült vagyok, hirtelen megfordult a szerep. Nem én interjuvoltam őt, hanem Kossuth Ferenc intézett hozzám kérdéseket. Töviről-hegyire el kellett magyaráznom neki az oroszországi zsidóság helyzetét, borzalmas részleteket festettem eléje az akkoriban lezajlott kiesenevi véres pogromokról s amikor elmondtam neki, hogy Oroszország kilencvenkét kormányzóságából csak tizenkettőben türik meg a zsidót, de ott sem a székesfővárosban és a határtól ötven kilométernyi távolságban szabad volt csak élniök, Kossuth Ferenc értetlenkedve csóválta a fejét. Amikor pedig elmondottam, hogy Oroszországban a zsidó lányok Kiebben csak úgy jutottak be az egyetemre, ha előbb felvétették magukat a prostituáltak listájára és megszerezték az ugynevezett sárga lapot, amely feljogosította őket, hogy Kiebben tartózkodhassanak, valósággal megborzongott és méltatlankodva mondta:

— Szinte hihetetlen, amit mond! Magyarországon ez elképzelhetetlen lenne.

Végül én is kérdéseket tehettem fel a koalíciós kormány kereskedelemügyi miniszterének, aki a következőket mondta:

Amíg én élek, addig nem akarom tudni, mit jelent az, hogy valaki zsidó, vagy keresztény. Nálunk Magyarországon nincs antiszemitizmus és nem is lesz soha. A tisztaeszleli vérvád története örökké szégyenfolt marad. De kijelenthetem, hogy a magyar nép, az igazán magyarérmű ember sohasem lesz kapható antiszemitizmusra.

Aztán megkérdeztem, mi a véleménye a fiatal cionizmusról, amely akkor bonogatta szárnyait Magyarországon.

— A cionizmus — mondotta — szerintem sohasem fog eredményeket elérni, mert a kulturált zsidó, a nagyműveltségű és civilizációhoz szokott zsidó sohasem lesz hajlandó arra, hogy Európából visszatérjen Ázsiába. Ahogy a magyarok sem lennének hajlandók soha visszatérni az őshazába, Ázsiába, úgy a zsidók sem fogják felcserélni Európát Palesztinával.

Visszatértem Kossuth Ferencnek arra a kijelentésére, hogy Magyarországon nincs antiszemitizmus és céloztam az Alkotmány című lapban megjelent antiszemita közleményekre.

— Ez nem jelen semmit — mondotta energikusan. — Magyarországon még

sincs aniszemitizmus! Nézzen körül, ki legyen antiszemita. Justh Gyula antiszemita talán, vagy Vázsonyi Vilmos, vagy Bárczy polgármester? Nem barátom, itt nincs és nem lesz antiszemitizmus.

Mikor háromnegyed órányi beszélgetés után elbucsuztam a minisztertől, megirtam az interjút és elküldtem a Ruszkoje Szlovonak. A tudósítás óriási érdeklődést keltett. Talán ennek az interjunak köszönhettem, hogy rövidesen az orosz külügyminisztérium megkeresést küldött a közös külügyminisztériumhoz a kiadatásomat kérve. És megindult a hivatalos eljárás. De a magyar politikusok szinte kivétel nélkül tiltakoztak még az ellen, hogy politikai menekültet kiadjanak s a sajtó felháborodott cikkekben tiltakozott még a terv ellen is. Mert akkoriban Magyarországon a liberálizmus és demokrácia szabadon érvényesült s elképzelhetetlennek tartották, hogy valaki politikai meggyőződése miatt üldözésben részesüljön.

Azóta sok víz lefolyt a Dunán. Meghalt Kossuth Ferenc, elhunytak kortársai, a nagy liberális magyar politikusok s bizony tanui lettünk annak, hogy Kossuth Ferenc energikus kijelentéseit igen gyakran igyekeztek megcáfolni olyan intézkedésekkel, amelyek arra mutatnak, hogy mégis van antiszemitizmus. De én, aki kívülről jöttem s ezért tisztán láthattam mindazt, amit látnom lehetett, még ma is állom és vallom, hogy a magyar nép nem antiszemita, ahogy Oroszországban sem az igazi oroszok állottak a pogromok élén, ahogy ott is német származású és román származású agitátorok heccelték a tömegeket a zsidók ellen, úgy itt Magyarországon is kevés köze van a magyarsághoz azoknak, akik az antiszemitizmust intézményesíteni szeretnék.

Kedves Barátom! Jól tudom, hogy jubileumi mellékleted tele lesz érdekes és izgalmas reminiscenciákkal szűkebb hazádból, Biharból és Nagyváradról, a Tiszákról s Szilágyiakról, a Hlatkykról. Engedd meg nekem, hogy amikor szerencsekívánataimat kifejezem jubileumod alkalmából, egyben a fenti kis visszaemlékezéssel szerepeljek lapodban, egy visszaemlékezéssel, amely — nem Biharban és nem Nagyváradon történt

Pinter Miksa

Ütvasom

Dr. Pacifici, génuai főrabbi jelenlétében megalakult a san-remoi hitközség száz taggal.

Nem olvasom

Eppler Sándor felolvasása a budapesti zsidóság szociális működéséről társadalmi esemény volt. Hogy a felolvasásban lefektetett fögondolat nem csak röpké ötlet, mutatja az a körülmény, hogy Eppler Sándornak egy, már évekkel ezelőtt a Szombatnak adott nyilatkozatában megtalálható elgondolásának főtartalma.

Olvasom

Borzasztóan megbotránkoztunk mindig azon, hogy a mai időben a zsidóság nem hallgat papjaira. Sovány vigasz ugyan, de mégis úgy van, hogy a nem zsidó világban sem jobb a helyzet. Papp Kálmán, a soproni prelátus, Makkai a református püspök hiába hangoztatják, hogy a jobboldali szélsőség éppen olyan pogányság, mint a baloldali, a keresztény intellektuellek a jobboldali szélsőségek felé tolódnak és nem törődnek a papokkal.

KAMARA MOZGÓ

A legújabb magyar film:

Hetenkint egyszer

Főszerepben: Perczel Zita, Kabos Gyula, Földessy Géza, Mály Gerő, Vaszary Piri, Salamon Béla.

Előadások kezdete: hétköznapokon fél 6, fél 8, fél 10 órakor; szombat, vasár- és ünnepnapokon 4, 6, 8 és 10 órakor.

LEGENDÁS HAGADA címmel igen figyelemreméltó, gyönyörű kiállítású könyv jelent meg a napokban. E mű tartalmazza a peszachi általános tudnivalókat, a széder részletes leírását és a peszachra vonatkozó talmud. és midras irodalom összes legendái mellett természetesen a HAGADA héber szövegét és annak irodalmi színvonalú fordítását. 55 művészi illusztráció és fejléc emeli a nagy albumalakú szép könyv értékét. Ára díszes, aranyozott kötésben 4.80 P. Az összeg előzetes beküldése esetén portómentesen szállítja: Ábrahám-nyomda, Kecskemét.

Küldjön rokonainak, ismerőseinek **filléres** ajándékcsomagot

1. $\frac{1}{2}$ kg kis virsli
 $\frac{1}{2}$ kg debreceni
 $\frac{1}{2}$ kg sólethús
 $\frac{1}{2}$ kg kolbász
 $\frac{1}{2}$ kg szafaládé
 $\frac{1}{2}$ kg győri virsli
 $\frac{1}{4}$ kg zöldborsó-konzerv **P 8.50**
2. 1 kg debreceni
1 kg kis virsli
 $\frac{1}{2}$ kg kolbász
 $\frac{1}{2}$ kg szafaládé
 $\frac{1}{2}$ kg sólethús
 $\frac{1}{2}$ kg cserkészkolbász
 $\frac{1}{4}$ kg zöldborsó-konzerv **P 11.70**
3. **Filléres huskonzerv-csomag**
2 doboz $\frac{1}{2}$ kg-os sólet m. szeggyel
2 doboz $\frac{1}{2}$ kg-os marhagulyas
1 doboz $\frac{1}{2}$ kg-os töltött paprika
1 doboz $\frac{1}{2}$ kg-os lecsó kolbásszal
1 doboz $\frac{1}{4}$ kg zöldborsó **P 7.40**

A husárok emelkedése ellenére áraink változatlanok

Összes küldeményeink portómentesen francó értendők. — Megrendelésnél kérjük az összeállítás számának feltüntetését

Skrek Lipót Rt.

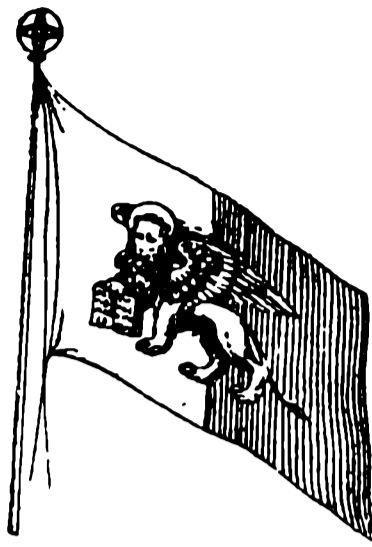
orth- **כשר** szalámi, kolbászaru és huskonzervgyár

Budapest, VII. Dob-u. 27

Bort, buzát, békességet

A jubiláló Szombathoz érkezett sok megtisztelő levél között talán a legmegtisztelőbb az, amelyben Enten Manó dr. kassai főrabbi azzal a vallástudományi kérdéssel is fordult a Szombathoz, hogy miért is mondjuk a bor felett azt az áldást: „aki teremtette a szőlőtő gyümölcsét”, holott a bor nem a szőlőtő gyümölcse. A megtisztelő kérdés eldöntésére nem tartottam magamat illetékesnek, s azért barátomhoz, Richtmann Mózes dr.-hoz fordultam, aki szintén nem akart véleményt nyilvánítani és csak azon feltétel alatt tette, hogy szakértői díj gyanánt annyi pengőt kap, mint ahány sajtóhiba lesz a következő véleményében, amit nekem le-diktált.

— *Berachot traktátusának VII. fejezetében ki van emelve, hogy borra és kenyérre külön dikciót mondunk, holott a borra azt kellene imádkozni: „aki teremtette a fa gyümölcsét”, kenyérre pedig azt: „aki teremtette a föld termését.” — Ott van szó arról is, hogy olajra is a fái gyümölcsre előirt áldást mondják, holott az olaj az „olajfa gyümölcsének a gyümölcse”, akárcsak a bor a szőlőtő gyümölcsének a gyümölcse. A bibliában a „szőlőtő gyümölcse” alatt nem a szőlőt értették, hanem az egész éven át iható bort. Ezért említi a 104. zsoltár is egymás mellett a földből előhozandó kenyeret és a lelket megörvendeztető bort. Ugyancsak borról és kenyérről beszél Zecharia próféta is, amikor azt hirdeti: „a béke vetése lesz, a szőlő adja gyümölcsét, a föld adja termését.” Szóval a bibliai parasztnak is az volt az eszménye, mint a magyar gazdának: „bort, buzát, békességet.” Szeretnők, ha a mostani földet túró pa-*

SZENTFÖLDI

TÁRSASUTAZÁS

**a „GERUSALEMME” hajóval
Triestből ápr. 13-tól máj. 4 ig
dr. Patai József vezetésével**

tiznapos palesztinai tartózkodással, kirándulási lehetőséggel **Egyiptomban Rituális ellátás! Kizárólag tengerrenéző kabinok! RENDKÍVÜL MÉRSÉKELT RÉSZVÉTELI DÍJAK.**

Felvilágosítás és prospektus kapható:

ADRIATICA TÉNGERHAJÓZÁSI R. T.

Budapest, V., Thököly-ut 2., IV., Váci-ucca 4. és a

„MULTÉS JÖVŐ” szerkesztőségében

V., Vadász-ucca 11. szám

Magy. Nemzeti Bank eng. 575.

lesztinai parasztnak, valamint a hazai, nem földet túró zsidó parasztnak is olyan mértékben jusson ez, mint nálunk jelenleg a kiszegdáknek.

A JOGI HIRLAP ÚJ HITELJOGI DÖNTVÉNYTÁRA. Dr. Nagy Dezső Bálint és dr. Huppert Leó szerkesztésében, úgyszintén a Magánjogi Döntvénytár dr. Boda Gyula, a Jogi Hirlap főszerkesztője és Vicenti Gusztáv szerkesztésében most jelent meg. Mindkét döntvénytár az utolsó 3 év felsőbbírói joggyakorlatát közli világos stílusban és rendszeres feldolgozásban. Az esetek felismerésében, azok szétválasztásában és osztályozásában elénk tárul az analitikus elme élessége. A gyakorlati és elméleti jogász, úgyszintén intelligens kereskedő részére nélkülözhetetlen. Kapható a Jogi Hirlap szerkesztőségében, V. Lipót körút 15.

AZ IZRAELITA SZÜNIDEI GYERMEK-TELEP EGYESÜLET megkezdte az idei nyaraltatás előmunkálatait. Az egyesületnél máris sok szülő jegyeztette elő gyermekét nyaraltatásra. Nehéz feladat hárul ez évben az egyesületre, mert a jelentkező nagyszámu gyermek üdültetéséhez hiányoznak anyagi eszközei. Azért már most kéri az egyesület áldozatkész jótévőit, hogy gondoljon az elsatnyult, vérszegény fővárosi gyermekekre és a nyomor enyhítésére szánt adományát juttassa el az egyesülethöz, hogy az a beköszöntő nyár alkalmával friss levegőhöz és hőséges táplálékhoz juttathassa csenevész pártfogoltjait.

Adományok küldhetők az egyesület irodájába (VII. Sip-u. 12. földszint), az Angol Magyar Bank, a Magyar Általános Hitelbank vagy a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank főintézetéhez.

KASZAB ALADÁR EMLÉKEZETE. A pesti izr. hitközség előljárósága néhai nagynevű elnöke, Kaszab Aladár emlékezetére, halálának évfordulója alkalmából a Hősök Emléktemplomában szombat este gyászistentiszteletet tartott. Erre az alkalomra megjelentek az előljáróság képviselőiben: Stern Samu elnök, dr. Glückstahl Samu elnökhelyettes, dr. Barna Károly, dr. Dési Géza, Nagy Andor, dr. Rosenák Miksa, dr. Zahler Emil előljárók, dr. Hajdu Miklós templomelőljáró, Eppler Sándor főtitkár és dr. Csergő Hugó főjegyző. Dr. Hevesi Simon vezető főrabbi gyújtotta meg az emlékmécsest és emelkedett szavakkal emlékezett meg Kaszab Aladáról, a nagy emberbarátról, akinek emiélke alkotásaiban él tovább. Ábrahámson Manó főkantor megragadó gyászszólozmájával ért véget a kegyeletes aktus.

WINDSOR HERCEGE LÁTOGATÓBAN MEINL-NÉL. Edward, a volt angol király, az enzersfeldi Rotschild-kastély lakója, a közelmultban Selby angol nagykövet kíséretében látogatást tett Meinl Gyula főkonzulnál, a világhíres Meinl-cég főnökénél. Az ő kalauzolásával tekintette meg a Meinl-cég bécsi gyártelepét, ahol több mint két órát töltött és a munkásokkal is hosszasan elbeszélgetett.

SZENTFÖLDI TÁRSASUTAZÁS. Az idei tavaszi idényben is erős turisztika indul meg az egész világból a Szentföldre. Minden vallású zarándokok mennek

Palesztinába az Adriatica hajóin, melyeket a Lloyd Triestinótól vett át. Április 14-én indul a Gerusalemme szalónhajón magyar zarándokcsoport dr. Patai József vezetése alatt. A programba fel van véve a Szentföldnek minden nevezetessége. A palesztinai angol kormány minden előkészületet megtesz a zarándokcsoportok méltó fogadásának biztosítására. Tekintettel a nagy érdeklődésre, a jelentkezést mielőbb kell eszközölni az Adriatica budapesti képviselőjénél, Budapest, VII. Thököly út 2. (Telefon: 1-303-84 és 1-314-13), vagy a Mult és Jövő kiadóhivatalánál, Budapest, V. Vadász u. 11. Telefon: 1-199-55.

A BETHLEN-TÉRI TEMPLOMKÖRZET és Bész Jiszroél Bethlen-téri Imagyegyesület hagyományaihoz híven ez idén is kegyeletes ünnepély keretében adózott Izrael elhunyt nagyjai és odaadó hívei nemes emlékének zájain ádár napján. Dr. Schwarcz Benjámín körzeti rabbi nemesveretű beszédben meghatott szívvel emlékezett meg mindazokról, akik maradandó emléket állítottak maguknak és igaz megemlékezést hagytak maguk után áldozó szívükkal, meg hűséges ragaszkodásukkal. A Bethlen-téri templomban egybegyült hallgatóság meghatott szívvel figyelte a szószékről elhangzott szavakat. Istentisztelet után este 8 órakor, a szokásos zájain ádár vacsora alkalmával nagyszámú közönség jelenlétében ott láttuk a körzet vezetőségét Elek Artur körzeti elnökkel az élén. Dr. Schwarcz Benjámín körzeti rabbi a zsidósághoz való hűségre hívta fel a hallgatóság figyelmét, meg minden akadályon túl is tartó ragaszkodásra. Elek Artur körzeti elnök a zsidó gerincességéről meg kitartásról, dr. Kerekes Ödön helyettes elnök bizalomról, Havas Gyulának zsidó odadásról, Wilhelm Fülöp vezető előljárónak társadalmi összefogásról, Deutsch Ferencnek és dr. Rott Lászlónak a zsidó reménvről szóló szavait nagy lelkesedéssel hallgatta, az egybegyült vendégsereg. A fényesen sikerült est Wilhelm Fülöp vezető előljáró érdeme.

A MAGYAR CIONISTA SZÖVETSÉGBEN (Andrássy-út 67. I. I.) március 3-án, szerdán este 8 órától kezdettel Zsolt Béla: „Nép, faj, nemzet” címen tart előadást. Belépődíj nincs. Hozza el ismerőseit.

Meghalt Dávid bácsi

A váradi neológ zsidóság szeniorja, a 92 éves Kiss Dávid, hirtelen meghalt. Évtizedeken át az övé volt az ottani különlegeségi dohányáruda és ő volt az első, aki Magyarországon az amerikai stílusú lapterjesztést meghonosította. 1896-ban megkapta a Pesti Hírlap milleneumi díját a magyar lapterjesztés körül szerzett érdemei elismeréséül. Szűkebb pátriájában nagyon népszerű volt és közel kilencvenedik évéhez, emlékezéseit az ottani *Szabadság*-ban írta meg „*Mire megvénülünk*” címmel. Még ez év január 10-én intézte hozzánk sajátkezűleg írt következő sorait:

Tisztelt Szerkesztő ur! Örömmel üdvözlöm Önt az Ön kiválóan szerkesztett lapjának jubileuma alkalmából.

Nagyon tudom becsülni és értékelni az Ön hitünknek teljesítő nemes munkásságát, tudva azt, hogy Ön selyempaplan alatt született, jólétben, gond nélkül nevelkedett — birt annyi erővel ily fenséges lapot teremteni hitünk védelmére.

Különösen köszönöm Önnek, hogy oly férfias lovagiassággal jobbát nyújtotta, anélkül, hogy csekélységem rászolgált, vagy érdemes lett volna.

Öszinte szívből kívánom, hogy a Jehova adjon Önnek továbbra energiát szép művét tetterővel erős akarattal diadalra vezetni. Igaz szívből kívánja, tisztelője

1937. I. 10.

Kiss Dávid

(Bocsánatot kér a 92 éves kezem a reszkető írásért...)

MEGHALT ÖTVÖS KÁROLY, a nagy Eötvös Károly névrokona. Patriarcha kort ért el, mindvégig fiatalos hévvel és lelkesedéssel. Évtizedeken át ő vezette a Műegyetem adminisztrációját és főigazgatói ranggal vonult nyugalomba. Tanárok, tanítványok egyaránt szerették, becsülték. Litteratus ember volt, ő alapította a „Zsidó Családi Naptárt. A Szombathba is írt néhány érdekes cikket. Egyik cikke feltűnést keltett címével: „Eötvös Károlyról Ötvös Károly.”

DR. GOLD SIMON TEMETÉSE. Dr. Gold Simon kormányfőtanácsos, ügyvéd temetése szerdán délben nagy részvét mellett ment végbe a rákoskereszturi izr. temetőben. A Megboldogult kiváló szerepet töltött be, amíg élt az ügyvédi társadalomban és érdemes tevékenységet fejtett ki a jogtudomány, valamint az emberszeretet terén. Dístagja volt a pesti izr. hitközség képviselőtestületének és alelnöke az Izraelita Siketnémák Intézetének. Végső tisztességén megjelentek: az Országos Izraelita Iroda részéről Szántó Jenő alelnök, a pesti izr. hitközség előjárósága részéről dr. Glücksthal Samu felsőházi tag, elnökhelyettes, dr. Dési Géza, dr. Callia Béla, Kaszab Elemér előjárók, Eppler Sándor főtitkár, dr. Munkácsi Ernő főügyész és dr. Csörgő Hugó főjegyző, a Pesti Szentegylet részéről Lunzer Pál alelnök, Bánó Dezső előjáró és dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtitkár. Testületileg jelent meg az Izraelita Siketnémák Országos Intézetének vezérő bizottsága, dr. Deutsch Ernő elnökkel és Kanizsai Dezső igazgatóval az élén, ott voltak továbbá dr. Bakonyi Kálmán ny. kuriai bírós. Balassa József, érdi Krausz Simon, dr. Sebestyén Károly, Székely Dezső, Wertheimer Adolf, valamint az Ügyvédi Testületek, emberbaráti intézmények és nőegyesületek nagy számban. A gyászszertartáson Ábrahámson Manó főkantor funkcionált és dr. Fischer Gyula főrabbi mondott megragadó gyászbeszédet, méltatva az elhunyt nagy érdemeit. A pesti izr. hitközség nevében dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes, az ügyvédi Kamara nevében dr. Blauner Mór, az Ügyvédi Kör nevében dr. Dési Géza, a Liberális Ügyvédi Párt nevében dr. Grünhut Ármán, az Izraelita Siketnémák Országos Intézete nevében dr. Deutsch Ernő elnök, a Feministák Egyesülete nevében Mellerné Miskolczy Eugénia, végül a baráti kör nevében Balassa József buszította dr. Gold Simont. A templomi énekgyászszertartással ért véget a kegyeletes szertartás.

AZ IZR. MAGY. IRODALMI TÁRSULAT FELOLVASÓ ÜLÉSE. Február 17-én tartotta az IMIT február havi rendes ülését. Dr. Szemere Samu elnöki megnyitójában kegyeletes szavakkal emlékezett meg a nemrég elhunyt dr. báró Kohner Adolfról, a társulatnak volt igazgatósági tagjáról. Prof. dr. Krausz Sámuel Sába királynőjének abesszin legendájáról alaposan felépített, igen érdekes előadást tartott. Utána dr. Mohácsi Ernő rámutatott azokra az érdemekre, amelyeket magyar zsidók szereztek fordítá-

saik, kritikai méltatásaik, értelmezésük és színművészeti előadásaik által, Az ember tragédiájának irodalmi és színpadi érvényesítése körül. Végül Fenyő László néhány verset olvasott fel. A nagyszámú és előkelő közönség lelkesen ünnepelte az előadókat.

RABBI AVATÁS SZIGETVÁRON. Dr. Berend (Presser) Bélát, Szigetvár ujonnan választott főrabbiját március 7-én avatja fel Dr. Hevesi Simon pesti vezető főrabbi, fényes külsőségek között.

A „TÁVOL-KELET“ A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁRON. A Budapesti Nemzetközi Vásárhoz egymásután futnak be a közeli és távoli országok hivatalos részvételét közlő jelentkezések. A múlt héten Egyiptom jelentette be, hogy nemzeti stílusú külön pavillonban mutatja be legjellegzetesebb agrár- és ipari termelésének mintáit, valamint a gyönyörű egyiptomi elefántcsont- és gyöngyházberakásos famunkákat, kézzel szövött fali szőnyeget, ötvösmunkákat és egyéb műtárgyakat. Most pedig Brit India kormánya foglalt le a Budapesti Nemzetközi Vásáron felépítendő hindu pagodája számára megfelelő területet. Hír szerint kincseket érő selyemszőnyegek, hímzések, drágakövekkel díszített műtárgyak fogják Brit-India exportáruinak bemutatását különösen vonzóvá és érdekessé tenni.

AZ OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRAK TAN-TERVÉNEK ÁTDOLGOZÁSA. Hírt adtunk arról, hogy a községkerületi elnökök legutóbbi ülése felkérte az Országos Irodát, hasson oda illetékes helyen, hogy az új középiskolai törvény életbelépésével kapcsolatosan meghonosított osztályfőnöki órák tanterve akként módosíttassék, hogy az egyetlen felekezet jogos érzékenységét se sértse. Mint az Országos Iroda elnöksége közli, a Kultuszminisztérium teljes mértékben méltányolta az Iroda erre vonatkozó előterjesztéseit és értesítette az Irodát, hogy kérése az osztályfőnöki órák tantervének most folyamatban levő átdolgozásánál teljesíttetni fog.

A magunk részéről örömmel állapítjuk meg, hogy a Kultuskormány ebben a fontos kérdésben is a törvényesen bevett felekezetek közti egyenlőség és viszonyosság álláspontjára helyezkedett és

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ

TELEFON 123 - 049

VI. NAGYMEZŐ-U. 8

Február 25-től

EGGERTH MÁRA, Hans Söhnker, Halmai Tibor és Lucie Englisch főszereplésével

PACSI RTA

Lehár Ferenc világhírű operettje filmen

OLCA BAKLANOVA főszereplésével

Éneklő árnyék

Revü szenzáció

MAGYAR és FOX VILÁGHIRADÓ

A folytatólagos előadások kezdete köznap: fél 4 órától, vasár- és ünnepnap fél 2 órától tolytatólag

Az első előadás mérsékelt helyárakkal

Jegyelővétel egy órával az előadás megkezdése előtt, vasár- és ünnepnap pénztárnyitás d. e. 11 órakor

az iskolai nevelés szempontjából annyira jelentős osztályfőnöki órák tantervéből ki fog maradni minden olyan momentum, amely alkalmas volna arra, hogy az izraelita hitoktatói munkásságot és az izraelita vallásu tanulók lelki összhangját megzavarja.

A REMÉNY zsidó ifjusági folyóirat ünnepi száma dr. Molnár Ernő szerkesztésében, gazdag tartalommal és szép képekkel jelent meg, XXIII. évfolyam. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV. Ajtósi Dürer-sor 9. Mutatványszám díjtalan.

HELYREIGAZÍTÁS. A Szombat legutóbbi számában leközölt nagyváradi hitközségi levélbe, melyet a váradi hitközség a Szombat tízéves jubileumára küldött be, nyomdatechnikai hiba csuszott be. Nevezetesen Dr. Konrád és Dr. Faragó aláírásai alá tévesen kerültek a hitközségnél viselt tisztségeik jelzése. Hibánkat ezennel helyreigazítjuk, de hiszen köztudomású, hogy Dr. Konrád a hitközségi elnök és Dr. Faragó a titkár.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Kenéz-Kurländer Ede, Budapest, VI. gr. Zichy J. u. 43. Telefon: 1-271-55. — Előfizetés ára: egész évre 50 pengő, egyszerű papíron 20.— P. Postatakarékszám 16.760

NÁDOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty ucca 47/a. Tel.: 1-128-98

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára